

GAZET'A TRANSILVANIEI.

Gazet'a esse de 2 ori: Merourea si Duminec'a, F6ica, candu concedu ajut6riele. — Pretiulu: pe 1 anu 10 fl. pe 1/4 3 fl v.a. Tieri esterne 16 fl. v. a. pe unu anu s6u 40 doidecari, or 3 galbini mon. sunat6ria. Se prenumera la postele c. r., si pe la DD. corespondenti. — Pentru serie ad. cam 10 vorbe mari s6u mici inserate se ceru 8 cr. Tac'sa timbrala e 30 cr. de fiacare publicare. Fara depunerea acestui pretiu inainte nu se voru mai primi publicari.

Nr. 13.

Braslovu, 23/10 Februaru, 1865.

Anulu XXVIII.

MONARCHIA AUSTRIACA.

Cuventulu de tronu

alu imp. Napoleonu III. la deschiderea corpului legislativu in 15 Febr. 1865.

Domnii Mei senatori, domnii Mei deputati! Pe tempula oelei din urma adunari a D. V6stre sper6mu, ca dificultatile, care ameninti6 pacea Europei, le voiu ved6 aplanate prin unu congresu; lucrulu a esitu altufeliu. Mi pare reu de ac6st'a, pentruca de multe ori sabi'a taia cestiunile, fara a le desleg6, si unic'a basa fundamentala pentru una pace durat6ria e satisfactiunea data intereselor celoru adeverate ale pop6reloru prin cointielegerea suveraniloru.

Facia cu conflictulu escatu la tiermii Marii baltice regimulu Meu, impartitu intre simpati'a pentru Danimarc'a si intre bunavointi'a pentru Germani'a, a observatu neutralitatea cea mai stricta. Chiamatu fiendu a si d6 parerea s'a intru una conferintia s'a marginitu a castig6 val6re principiului nationalitatii si dreptului pop6reloru de a fi intrebate ele despre s6rtea loru. Vorb'a, ce am portatu, e corespondiat6ria pusatiunei rezervate, care aveamu de cugetu a o tien6, e moderata si amicabile facia cu ambele parti.

In amediadi'a Europei actiunea Franciei avea a se dechiar6 resoluta, Eu voieam a face posibila deslegarea unei probleme grave.

Conventiunea din 15 Sept., libera de explicatiunile patimasie, consacra done principia ad. solidarea noului regatu alu Italiei si nedependinti'a Scaunului Papalu. Starea cea provisoria si precaria, care a sternitu atatu de multe neodihniri, se afla in momentul de a dispar6. Nu mai sunt mai multu membrele cele risipite ale patriei italiene, care se nisuescu a se catiar6 prin nescce legaturi slabe de unu statu micu, asediatu la poala Alpileloru, ci acum e una ti6ra mare, care inaltanduse preste prejudeciile locale si despretiundu interitariile nesocotite, plina de cutediare si strapune capital'a s'a in anim'a peninsulei si o peface totudeodata in mediuloculu Apeniniloru, intr'una citadela neespumnabila. Prin actulu acest'a de patriotismu se constitu6 Itali'a definitivu si totudeodata se impaca cu lumea catolica; Ea se deobl6ga a respect6 S. Scaunu, a aper6 fronturile statului romanu si in chipulu acest'a ne inlesnesce a ne retrage trupele (din Rom'a).

Teritoriulu papalu in modu activu garantatu se afla sub scutul unui tractatu, care l6ga pe ambele regime serbatoresce. Conventiunea dara nu e arma resboinic'a, e inse unu opu alu pacii si alu impacarii. In Mecsico se solid6sa noulu tron, tier'a e linistita, nemesuratele iev6ra ajutat6rie se desv6lta, unu resultatu fericitu alu bravurei ostasiloru Nostri, alu simtiului celui sanetosu alu poporimii mecsicane, alu inteligentiei si energiei Domnitoriului loru.

In Iapanu marin'a N6stra in unire cu ceea a Angliei, Olandiei si a staturiloru unite a datu una dovada n6ua de ceea ce p6te si scie face.

In Afric'a una insurectiune rapede a conturbatu securitatea posesiuniloru N6stre si a doveditu, catu de pucinu cunoscu inca unele semintii puterea N6stra si benevoit6rele N6stre intentiuni. In momentul, candu Franci'a condusa de spiritulu unei dreptati maritim6se, asecurase poporimeii arabice proprietatea tierimului (pamentului), candu ne silieamu prin mesuri liberali a face pe poporulu acestu reu intrebuintiatu se prec6pa, ca Noi — departe se vremu a lu apas6 — voimu numai a lu atrage la benefacerile civilizatiunii, in momentul acest'a vecinii arabi ai desiertului, insielati de fanatismulu relegiosu, 'si redicara flamur'a revolutiunii. Cu t6te dificultatile locale si asprimea tempului armat'a N6stra bene condusa a esitu invingat6ria preste insurectiune, si dupa lupta neci una apasare sanger6sa, neci una asprime desi6rta nu a posomoritu victori'a N6stra.

Zelulu espertului siefu, care sta in fruntea Algerii, unitatea restatorita in comanda, constatarea tendintieloru celoru

maranim6se ale Franciei, t6te acestea — precum credu Eu — voru contribui a preveni reint6rcerea unei asemenea disordine. In chipulu acest'a t6te espeditiunile N6stre s'au mai finitu. Armat'a N6stra continental6 a desiertatu Chin'a, si marin'a ajunge spre a ne sustien6 coloniile in Cochinchin'a; armat'a N6stra africana se va reduce, cea din Mecsico se va reint6rce in Franci'a; garnis6n'a din Rom'a se va reint6rce catu de curundu si, in 6r'a ce inchidemu templa resbelului, cu mundria vomu put6 scrie pe unu nou arcu triumfalu cuventele: „Gloriei armatei franceze pentru victoriile eluptate in Europ'a, Asi'a, Afric'a si Americ'a.“

Se ne apucamu fora ingrigiare de lucrurile pacii. Intervalulu sesiunei se intrebuintiasa spre a caut6 mediul6cele, spre a immulti binele moralu si materialu alu poporului si ideea folosit6ria si adeverata e securo, ca de mene se va primi si de Dv6stra se va accepta. Dati dar' la olalta se esaminamu mesurile, cari sunt destoinice spre a inainta buna starea imperiului.

Relegiunea si instructiunea publica sunt obiectulu necontenitei Mele ocupatiuni. T6te cultele se buoura de o egala libertate; clerulu catolicu eserc6sa chiaru preste (sfer'a) oficiulu seu o influentia legitima; in puterea legii de instructiune elu colucra la educatiunea tenerimei; dupa legea de alegere p6te intra in corpurile publice ale consilialoru, in puterea constitutiunei are scaunu in senatu. Inse cu catu 'lu imbraciu s'iamu mai multu cu v6dia si reverintia, cu atata contamu mai multu, ca elu va respecta legile fundamentale ale statului.

E a Mea detoria a pastr6 neatacate drepturile potestatii civile, de cari inoependu dela s. Ludovicu neci unu domnitoriu in Franci'a n'a renuniatu canduva.

Desvoltarea instructiunii publice merita purtarea de grigia a ddv. In tier'a votului universalu fiacare cive se scia ceti si scrie. Vi se va propune unu proiectu de lege spre a lati instructiunea elementare din ce in ce totu mai multu.

Me nevoiescu a impucin6 pe anu ce merge pedecele ce se opunu in Franci'a de atata tempu liberei desvoltari a initiativei individuale. Prin legea de coalitiune (insocire), votata in anulu de curundu trecut, au invetiatu cei ce lucra in tocma, c6 si cei ce dau de lucru, asi aplanu diferentiele s'ale intre sene, fora a cont6 totu numai la intreventiunea regimului, care nu e in stare a regul6 rep6rtele cele schimbati6se intre ambiare si cautare (la lucru). Astadi n6ua proiecte voru av6 de scopu a d6 insociriloru comerciali o libertate mai mare si a inlesni responsabilitatea cea necurmatu ilusoria a administratiunii. M'amu nevoitu a rumpe t6te pedecele, ce se opunu la intemeierea de societati destinate spre a imbunetati starea clasei de lucratori. Concedendu intemeierea acestoru insociri, fora a perde dinaintea ochiloru garantiele pentru securitatea publica, vomu ajuta o esperintia folosit6ria.

Consiliulu de statu a studiatu cu multa sollicitudine o lege, care are de scopu a d6 consilialoru municipale si generale mai mari autorisatiuni (drepturi), comunele si despartialementele voru fi chiamate in modulu acesta asi pertracta singure neg6tiale sale, care in faci'a locului decise se voru pune cu intetire in lucrare. Ac6sta reforma va intregi t6ta suma mesuriloru luate spre simplificarea s6u desfientiarea prescrieriloru minutiose, cari incurca fora scopu machin'a administratiunei.

Libertatea de comerciu, oare se inaugura prin tractatulu cu Angli'a, s'a estinsu preste relatiunile n6stre catra Germani'a, Elveti'a si regatulu intr'unitu Schwedi'a cu Norvegi'a. Totu acelesi principia sunt naturalmente de a se apleca si la indusiri'a comerciului marinu. Se va discuta una lege spre a genera una concurentia pe mare, care singura impinten6sa progresulu.

In fine rapede a complinire a drumuriloru n6stre de feru, a canaleloru n6stre, a drumuriloru n6stre e necesari'a intregire a inceputeloru imbunatatiri. — In anulu acesta vomu

deslega una parte din problem'a noastră prin provocarea deosobitelor întreprinderi și prin deschiderea isvórelor de ad-jutoria ale statului pentru lucrurile publice, fora a periclită bun'a economisare în finanțele noastre și fora a căuta refugiu la credit.

Înlesnirea comunicației în lăuntru, precum și în afara da viața comerțului, împintenea industri'a și întempina lips'a cea prea mare séu abundanți'a cea preste mesura în producțiune, rezultatele carora devin daunatióse cându consumatorilor, cându producătorilor. — Unii atribue suferinți'a acésta momentana desfientării scării neschimbabile; ei uita, ca în an. 1851, cându se afla acésta în activitate, prețurile cerealelor scadiuseră mai tare și ca chiar și în anul acesta esportul cerealelor întrece cu multu importul.

Din contra — multiamita unei legislațiuni liberali și multiamita unui impulsu datu tuturor elementelor avuții nationale — negociul nostru în strainatate, care în anul 1851 era de d ó u a miliarde 614 mil. franci adiuunge astadi la cumplit'a cifra de 7 și mai bine miliarde.

În alta directiune vi se voru propune nóue legi, care voru avé de obiectu immultirea garantiilor pentru libertatea personală; celu d'antaiu da vóia la lasarea provisorie pe petioru liberu cu séu fora cautiune chiaru în trebile de dreptu penale; acelasi va mai domoli asprimea închisorei preventive. Alu doilea desfiintiasa garanti'a trupésca în cauzele dreptului civilu și comercialu, una inoitura, care cu tóte acestea nu e altu ceva de catu una reaparițiune a unui principiu destulu de vechiu. Încependu dela primele secole ale Romei era lucru deslucidatu, cumca averea și nu persón'a datornicului se sté buna pentru detoria. Se continuamu dar' a urmă pe calea acésta presemnata.

Înafara, dati se traimu în pace cu diversele poteri și vócea Franciei se o redicamu numai pentru dreptu și dreptate; în lăuntru se a per am u ide ele relegi ó se fora a cede ceva din drepturile potestății civile.

Instructiunea se o propagamu la tóte clasele societății; se ne simplificamu admirabil'a noastră sistema de administratiune, fora a o resturná; se damu comunii și prefectureloru o viétiă mai nedependentă, se resuscitamu inițiativa individuale și spiritulu de asociatiune, se înaltiamu spiritulu și se fortificamu corpulu natiunii.

Eu tóte aocetă de și ne facemu înaintatori zelosi de reforme folositorie, totusi voim u sustiené cu taria bazele fundamentale ale constituțiunii noastre. Se ne opunemu încordărilor ultraistice ale celoră, cari provóca modificari numai pentru singurul scopu, cá se derime ce amu edificatu noi. Utopi'a e pentru bine totu aceea, ce e ilusiunea pentru veritate și progresulu nu e necidecum realizarea unei teorie mai multu séu mai pucinu ingenióse, e înse aplecarea rezultatelor esperientiei, cari sunt sacrate, santite prin timp u și primite de opiniunea publica."

Dela senatulu imperialu.

Siedinti'a din 6 Febr. (Capetu.)

Mai incolo se scóla Brestl și nu concede, cumca sarcin'a contributiunii n'ar' fi și mai apasatória în celelalte parti ale monarhiei decatu în Ardél u și sprigini pe Schneider pretendiendu cu elu, cá scadianduse darea pe capu se se marésca darea pe pamentu, cá se nu fia silite alte țieri a plati, ce se scade pentru Transilvani'a; și nu concede, ca Ardélulu e pré încarcatu cu darea pe pamentu și cu aruncaturile pentru fondulu desarcinării pamentului și celu provincialu. Contributiune drepta, dice, e se plătesca Ardélulu pe 1865: 3,560.000 și bugetulu cancelariei Ardélului absórb e 3,540.000, apoi tóte țierile contribuesou pentru trebuințele comune ale imperiului 50,000.000. Brestl încheia, ca nu e bine astadi a stá pe lenga unu principiu și mani pe lenga altulu, dupa cum convine mai bine. Aplause din steng'a. Schuler-Libloy dice, ca acésta nu s'a întemplat.

G. Manu vorbesce asia: „Voindu a luá parte la desbaterea despre scaderea contributiunii în Ardél u, trebuie se'mi tienu înaintea ochiloru și astadi numai acelea principii, cari le-am pronunțiatu în 17 Sept. 1864 în diet'a Ardélului în aocesi cauza.

Eu diseiu atunci: „eu înse trebuie totdeunadata se permitu, cumca neci decatu nu am pornitu din acelu principiu, cá veniturile statului din Transilvani'a se se scurtese și statulu preste totu se patimésca în finanțele sale; ci am doritu și dorescu, cá sistem'a contributive după starea materială și după mediulócele, ce le au locuitorii Transilvaniei cu privire deosebită la contributiunea personală, se se rectifice asia,

cá pe viitoriu se nu mai fia statulu silitu, cea mai mare parte a contributiunii din Transilvani'a a o scóte pe calea executiunilor militari, am doritu, cá contributiunea se se asedia pe o basa amesurată asia, cá locuitorii se o póta suportá, pentruca déca nu voru fi în stare a o suportá, atunci acésta va urmă nu numai spre ruinarea contribuenteilor și a țierei, ci va aduce negresitu după sene cea mai mare dauna și pentru statu.

Unu altu principiu lu respicai asia, ca consecințele și urmarile egalei îndreptățiri potescu, cá populațiunea Ardélului în negóțiile comune cu privire la împregiurarile țierei înca se se tractese într'una forma cu locuitorii celoră alte țieri de coróna.

Din acésta privire principială purcediendu, credu, ca me afl u pre asemené terenu principialu cu O. d. propun. Schneider; ca-ee eu nu dorescu nemica pentru țier'a mea, ceea ce nu au celelalte țieri, și nu dorescu nemica din partea celorălalte țieri, ce ar' trebui se casiu pe d. propun. a dice, cumca se da cu mana plină, și nu cu ea strinsă. Am deosebită multumire, cumca d. prop. Schneider a dis' o, cumca sistem'a contributive în Ardél u, după cum susta ea, e unu abusu contributive și încaneinduratu; eu sum multumitu cu acésta, ca în. ministeriu de finantia și cu deosebire Esc. S'a d. min. de finantia dela 17 Sept. 1860 încóce s'a dechiaratu de repetite ori, cumca contributiunea personală în Ardél u e nedrépta și în proporțiune fórte apasatória; după aceste marturisiri atatu din partea dlui dep. catu și din partea ministeriului în adeveru n'asiu fi doritu nemicu alt'a, decatu, cá celu pucinu în principiu se se fi dechiaratu, ca sistem'a acésta de contributiune nu se mai póte sustiené. Am deosebită placere, ca în. casa n'a primitu propunerea d. dep. S ad il, și prin acésta și a aretatu tendinți'a și aplecarea de a afl á una usiurare în contr'a acestei apasari contributive înca până a nu intrá în viétiă reform'a generală contributive. Cându me dechiaru eu în respectulu formalu în contr'a propunerii d. dep. Schneider, cu care, cum disei, me invoiescu în principiu, nu o facu acésta pentruca dóra asi recunósce, cumca propusatiunea de acum a regimului multimesce dorințele cele drepte și pretensiunile țierei, necidecum; propusatiunea regimului în form'a s'a de acum numai catu mai mulcomesce și usiurésa una stare esceptională nedrépta și aspru apasatória, una stare e acésta de una astufeliu de natura, în catu, cându ar' vré vreunu strainu a judecá și caracterisá țier'a Ardélului după sistim'a de contributiune de acum, cu buna séma, cu tóte ca deputatii Ardélului se afla aicea în sen. imp., ar' trebui se dica, ca Ardélulu se pare a fi mai multu una provincie turcésca, decatu una țier'a de coróna a monarhiei austriace. Pentruca, acolo, unde palmasii și dilerii trebuie se plătesca totu atatu de mare dare pe capu, cata platescu și proprietarii cei mai mari de pamentu, acolo e greu, ma peste potința a vorbi despre îndreptățirea egală principială și despre uniform'a tractare.

Eu concedu, cumca în. regimu póte numai de aceea n'a mai desfiintiatu înca până în diu'a de astadi abusu acésta de contributiune în Ardél u, pentruca ar' vré se o faca acésta radicalu deodata cu reform'a contributive. Înse decumva într'oducerea noului sistemu de contributiune, și cu deosebire a contributiunii pe castigu, după cum ne indigita dep. Schneider, se va amaná înca în vro 4 séu 5 ani, atunci propunerea regimului asia, după cum e ea astadi, ar' mai sustiené înca pe cativa ani înainte discordarea poporului.

Înse, cumca eu me dechiaru în privinți'a formală în contr'a propunerii lui Schneider, o facu acésta numai din acelu temei, pentruca me împintea la acésta datele numerice, care mi stau la îndemana în privinți'a acésta. Ca-ee luandu după preliminarulu anului trecut, ca Ardélulu plătesce 1,471.000 fl. contributiune pe pamentu și 1,350.000 fl. contributiune pe capu, aceste contributiuni dau urmatoriulu percentualu proportionalu: în contributiunea pe pamentu 52⁰/₀ și la contributiunea pe capu 48⁰/₀. În genere cam acésta proporțiune se afla și în comitate și jurisdictiuni, nu înse și în cercurile singurite contributive; pentruca d. e. cându cerculu de contributive alu Lapusului ung. are se depuna 12,422 fl., depune cá contribune personală 19,866 fl., prin urmare contributiunea pe pamentu face 38⁰/₀ și contributiunea personală 62⁰/₀. Și, déca ne vom scobori la comune, acolo aflamu una disproporțiune și mai rea; asia d. e. în comitatulu Solnocu interioru comun'a Carulia (Karulyfalva) contributiunea pe pamentu e 117 fl. 70 cr., și cea personală 436 fl.; asia cea d'antăia face aici 29⁰/₀ asta din urma 71⁰/₀.

Déca me lasu mai departe în detaiare și vediu, cum d. e. ésa proporțiunea însusi între comune, atuncea afl u o dispro-

portione si mai rea d. e., cumca numai in comun'a Magyar-Déce 15 familii, cari dupa normativele sustatóre de contributiune ar' fi se platésca 62 fl. si 57 cr., au platitu in an. trecutú 159 fl. si 70 cr. *) Acést'a comuna are 2000 de suflete, si déca voi reparti numerulu acést'a pe tóta tier'a luandu poporatiunea intréga de doua mil., rezultatulu iése, ca tier'a dupa modulu acestu nedreptu si contrariu normativelor platesce mai multu cu 97 mii. Déca voi intra si mai afundu in mediulocu familieru trebue se indreptu asertiunea o. d. col. Filciu, cumca fetiorii platescu intrég'a dare pe capu, nu numai candu sunt insurati si pórtá o economia propria, ci si candu locuescu la olalta. Asia se intempla d. e. in Magyar-Déce Nr. casei 3, oa toti patru fetiorii traiescu la olalta si totusi platescu unulu fiacare deplin'a contributiune pe capu de 4 fl. 25 cr. Asia se intempla, cu fetiori, cari dupa normativele sustatóre ar' trebui se depuna numai 3 fl., dar' platescu 4 fl. si 25 cr. Luandu dara acést'a suma la cumpana me affu silitu a me invoii pe de plenu cu dechiararea domnului baronu Tinti, ca sum'a de contributiuni 400 mii fl. e unu deficitu, care nu se póte scóte si din acestu temeiu amu dechiaratu eu, ca nu me pociu uni cu propunerea lui Schneider. Dar' nici din altu temeiu nu me pociu invoii, pentruca de óre ce scadiatur'a in sene nu e de feliulu acést'a, nu poti preoepe cum vré acum inalt'a casa a scóte o bonificare, o suplínire prin contributiunea pe pamentu, pentruca n'are nici unu motivu la acést'a.

Candu me asi puté convinge, ca Ardélului i s'ar' dá prin acést'a una gratificatiune, suventiune, care nu se cere, atunci, cá ardélenu, dar' deodata si cá deputatu, m'asi dechiará pentru propunerea d. Schneider si o asi sprigini. Dar' fiindea nu sum convinsu despre aceea, trebue se me dechiaru pentru propunerea regimului cu tóte, ca dupa cum disei chiaru nici acést'a nu ne multumesce, pentruca celu seracu, care a platitu pana acum 4 fl. numai cu fórte mare greutate va plati si 3 fl., si se va adevéri asertiunea d. S a d i l u, care dise: „Tocma de se va si primi legea sanctionata, de securu, ca Ardélulu cu aceea totu nu va puté deveni la o atare destoinicia de a contribui, catu apoi cu tóte acestea se nu mai aiba lipsa in viitoriu de asemenea scadiaminte.“ Acestea scadiaminte ar' veni inainte intr'o mesura fórte pucina, dar' totusi pentru tíera propusetiunea regimului ar' fi de unu folosu deosebitu.

De altumintrelea de cumva sar' primi propunerea lui Sohneider, atunci me voi affa silitu a esi inainte cu o propunere eventuala, cá adausu.

Dr. H e r b t inca spriginesce propunerea lui Schneider, cá ad. scadiamentulu la contributiunea pe capu se se arunce pe contributiunea de pamentu. Si nu concede suptu neci unu respectu, cumca dór' celelalte provincie s'ar' affá in impregiurari mai favorítorie decatu Ardélulu; apoi combate gravaminele aduse de Schuler-Libloy despre greutatilu cu incortelarea militiei, prejuncturele, spesele si premiele pentru atacarea de proprietatea straina si reléga pe ardeleni se fia mai activi, se si imbunatátiesca starea comunelor, cultur'a si moralitatea. Catu pentru spesele justitiei dise, ca Ardélulu e autonomu in privinti'a justitiei si nu vomu plati noi pentru autonomi'a lui. Mai incolo descrie starea cea rea si din celelalte provincii cu daunele fabriceloru si in urma imputa, ca Ardélulu cu 26 dep. e mai bene reprezentatu in sen. imp. decatu Austri'a inf., care are numai 18 deputati. (!) Acesti deputati dise, se faca intrebuintiare de poterea si increderea ce o

*) Óre cum se póte acésta déca instructiunile sunt uniforme? prin abusu? Cine cutésa a abusa?! Prin eróre?! Se se rebonifice! Ore car' e control'a la asemeni abusuri?! Noi contribuentii nu potemu controla, ca n'avemu chiaie chiara si esplicita la acést'a, si cauta se damu numai din umeri si se platimu. D. e. traducatoriulu acesteia inca platea in 1850 13 fl. 57 cr. dare preste totu; si totu elu fora modificare in posesiune, totu cu aceeași poses. si ocupatiune plati d. e. in an. 1862: 67 fl. 75 cr. Cum s'a potutu acésta? Asia, cum vedeti. Eu v'am impartasitu adaunadi casulu acesta, cu scopu, cá se midiulociti o chiaie catu mai deslucita si mai usicra, cá fiacare contribuentu se pota sci singuru, catu are se platésca contribuire pe ce posede, ca atunci nu i cade greu a plati. Altufeliu tienenduse acésta chiaie in pulpitu — numai pentru asiadiatorii de contributiune, — tóte lumea póte banui si prepune, ca se facu si abuse si mancorii pelunga sarcinele cele nesuportabile de contributiune. — Prin besericii se se instruesca poporulu, ca ce e detoriu a da pentru statu cá repartire — si oredeti, ca acésta va fi o mare usurare pentru contribuenti si controla. — Red.

au si atunci se va imbunatati starea atatu a imperiului, catu si a tieriloru.

Tinti apara éراسi caus'a miciorarii contributiunii pentru Ardélulu, combatendu propunerea lui Schneider.

Min. de P l e n e r dovedesce prin cifrele esecutiuniloru, ca la starea Ardélului nu se mai affa sócia alta din alta provincia, si tocma in an. 1865 se affa Ardélulu intr'o stare atatu de precaria, inoatu marirea contributiunii pe pamentu s'ar' suferi fórte greu, si aretandusi dorinti'a pentru intr'oducerea reformei contributiunii recomanda primirea usurarii din proiectulu regimului.

O b e r t spriginesce pe Tinti si nu se invoiesce cu suiirea contributiunii pe pamentu, apoi apostrofésa pe Dr. Herbst, care disese, ca deputatii ardeleni sunt chiamati a sta in prim'a linea pentru cá se se faca economia in bugetu. Déca acést'a apelu a lui Herbst, dice Obert, insemnésa pretiulu, pentru care se se aplacidese apoi scadiatur'a in contributiune, apoi elu pentru persón'a s'a nu'lu va plati (bravo!) si recomanda proiectulu reg. La votiare cadit propunerea lui Schneider cu 82 in contra la 60 de voturi si asia indata se finira si debaterile speciali priminduse proiectulu regimului.

In fine Dr B e r g e r trage atentiunea casei, ca pana acumu s'au facutu siepte interpelatiuni la ministeriu si nici la una nu s'a respunsu si acést'a o inpróspeta numai pentru cá dór' ministeriulu va incepe a da cate unu respunsu. In siedinti'a din 10 Febr. se primi proiectulu in a trei'a oetire, si asia pentru anii 1865-66 se va scade cam cu a parte darea pe capu. —

Proiectulu regimului, care s'a primitu, miciorésa contributiunea personala asia: tacs'a protectionala dela 31 $\frac{1}{2}$ cr. se scade la 20, si pentru fecie femeiesci dela 21 cr. v. a. la 15. — La darea capului se scade: cei ce platire 6 fl. 30 cr. voru plati 4 fl. v. a.; cei cu 4 fl. 20 cr. 3 fl. si cei cu 3 fl. 15 cr. voru plati numai 2 fl., ér' cei cu 2 fl. 10 cr. voru plati numai 1 fl. Tacs'a luntrariloru de 52 $\frac{1}{2}$ cr. se reduce la 50 cr. Tacs'a pentru baiasi. carbonari, aurari etc. se reduce la 1 fl. (erá 1 fl 5 cr.). Tacs'a cetatianiloru, negutatoriloru si meseriasiloru celoru mai lipsiti si mai saracuti (sfarnari, precupeti, desagari se scade dela 10 fl. 50 or. la 4 fl., dela 7 fl. 35 cr. la 3 fl., dela 6 fl. 30 cr. la 2 fl. v. a. (pentru pauperismulu orasienu s'a scadiutu mai binisioru, cu tóte ea ei potu face mai de graba banulu, de catu plugariulu), si acést'a fara deosebire de locu. Tacs'a augmentala si opilióna pentru vitele, ce se pasiunescu in Principate remane neschimbata scl. Vomu vedé, catu de lamuritu se va publica acestu scadiamentu. —

S i a r o s i u 15 Febr. De si mai tardioru totusi ve rogu a da publicitatii, ca si noi p'aici misicamu cate ceva in folosulu publicu: In dilele trecute fui facia la santirea besericii romane unite de aicea. Dupa finirea cultulu divinuu prin D. protopopu tractuale si alti mai multi preoti, fiindu de facie si judele supremu, toti oficialii romani din com. Albei supr. (cati sunt cu totii? R.), preotimea armeno-catolica din Elisabetopole, mai multi dela Mediasiu si unu publicu numerosu de totu feliulu, par. localu Theodoru V. Bourza intr'o cuventare plina de spiritu infocatu pentru binele publicu desfasiurá originea besericiloru, si adeverat'a misiune a fiacarui preotu scl., care au facutu una impresiune fórte placuta prin expresiunile celea vii intru indemnare la resolvirea unui fiacare pentru binele comunu, ca timpulu ne dictésa, ca se nu stamu cu manile in sinu, se nu asteptamu, cá totu ce se tiene de fericirea nóstra nationala si confesionala, se ni o faca numai altii, ci insine cu totii cu poteri intr'unite delaturandu totu egoismulu, tóta nepasarea, tota comoditatea se ne implinimu lipsele si se colucramu la edificiulu celu mare alu fericirii nationale si confesionale, apoi adause apostrof'a:

„Diosu dara cu nepasari! diosu cu tine comoditate! — Péra totu cei egoismu, péra totu cei lasitate.“

Memoranduse si beneficiale, care lea primitu natiunea de candu s'a inaltiatu pe tronulu Austriei pré induratulu nostru Imperatu F r a n c o i s c u I o s i f u I., incepú a resuna beserica de urarile: se traiésca Imperatulu nostru! inonanduse si imnulu poporalu de banda musicala ce era de facie. Dupa ce a mai amintitu despre meritele si neobosit'a lupta si luorare a Ecs. S'ale D. metropolitu A l e e s a n d r u pentru binele relegiunei si alu natiunei si beserica ér' resuná de: se traiésca, D protopopu G. S t o j a n u a invitatatu publiculu la o colecta prin carea se se stabilese in beserica unu semu pentru eternisarea solemnitatii acesteia la carea se si facú inceputu si D. jude pr. I o a n e S u c i u si depuse 10 fl. a. etc. Apoi in-

cungiuranduse beseric'a cea frumoasa, oare e unu modelu alu besericiloru din giurulu acesta, si intonanduse mai multe piese s'a finitu ceremoni'a cu o rugatiune, prin carea noua beserica s'a inchinatu primului martiru Stefanu.

Parochulu localu dede unu prandiu frugalu, sub decursulu caruia se redicara toaste pentru principe si capulu religunii s. a. (Acum dupa beserica urmésa scól'a si Ddieu, care e de facia cu ajutoriulu ori-unde se afla si numai 2, 3 intruniti in numele lui, ve va ajutá se reesiti si cu crearea unei scóle, care se fia refugiulu do adapare in scientie din tóte giururile acele. Demnitatea, lealitatea si sincer'a activitate a ómeniloru se vede din faptele lor, esecutate in interesulu publicu. Red.)

Congresulu serbescu decurge si Esc. S'a metropolitulu Andreiu, cu vreo 14 deputati romani inca va fi sositu in Carlovitz

Pres'a in Vien'a. „W. Z.“ intr'unu articulu lungu referésa nesce date pentru diurnalistió'a din Vien'a favoritórie. Acestea sunt: ca in 9 Martiu 1863 in diu'a, candu a intratu in activitate nou'a lege de presa s'au datu in Vien'a numai (?) 110 scrieri periodice; ér' de atunci pana in finea an. 1864 au mai esitu la lumina alte 81 de foi (dupa aceste date Vien'a trebue se absórba una suma de bani prodigiósa si de pe diurnale) 10 incetara din lips'a abonatorulu, si numai unulu „Wehmergericht“ fù opritu. Sub decursulu intre-gului anu 1864 numai 8 diurnale cadiura in procese pentru calcari penali si si aceste mai usióre, prin urmar, la 183 de diurnale din Vien'a neci unu peru nu li s'a clatinatu. — Óre despre diurnalele afara de Vien'a ce date mangaitórie s'ar' aflá?

Apropos, intrun'a din sied.comitet. fin. se incinsese o disputa pentru unu fondu de dispositiune in bugetu spre a subventiona diurnale, cari se fia in soldulu regimului; si pe afara se facura alusiuni la cutari diurn. d. e. si la „Köln. Ztg.“ De altii nu scimu, inse Redactiunea acestoru foi n'a fostu neci o data, nu e, si nu va fi pana va trai in soldulu nimenui. Ea intre marginile legi se afla numai umilita servitória a bin'ului comunu si a fericirei natiunei sale.

— Lupt'a in comisiunea finantiara curge mereu. Mai neci unu postu din bugetu nu remane ne redusu, pentru cá se se póta scadé deficitulu de 30,000.000; chiaru si in bugetulu cancelarii transilvanice, in care se afla cá ref. cav. Alduleanu, inca se propuse o reducere de 80.000, ér' Skene pretinse, cá celu pucinu 500 000 se se stérgea si polonulu Grocholski vreo 600.000. In fine cu tóte, ca se pretinse de bar. Reichenstein, ca diet'a Ardélului esecutésa si aoelea negótia, care dincolo de Lait'a competu senatului angustu si de aceea merita consideratiune, totusi se primi propunerea lui Dr. Brestl cu scadere de 393, 391 din bugetulu cancelariei. Óre din cari rubrici se va trage mai multu? —

In siedinti'a casei d. din 16 propuse min. Plener si bugetulu pe 1866 si min. Schmerling apromite respunsu la interpelatiunea starii din Galiti'a, ér' min. Mensdorf responde despre caus'a Schleswig-Holsteiniana, ca negociarile inca nu sunt pe finite, apoi cá tractatulu de pace se se comunice casei, constitutiunea nu deobléga pe regimu. —

Diurnalele Vienese se céta despre adunarea priv. a deputatorulu tienuta in sal'a publica, la care min. Schmerling invitase vro 100 deputati, si in care ministrulu se incordá a demustrá, ca regimulu inca e de opiniunea casei deputatorulu in celea mai multe puncte atinse in adres'a casei, si ei convinse, ca e lipsa neaparata de a se vota si bugetulu pe 1866, ceea ce ar' camu fi fostu si scopulu conferintiei aceia. Diurnalele nu se impaca, ca de ce n'au fostu chiamati toti deputatii la acea conferintia, inse ea era privata pentru preintielegere, si ministrulu a chiamatu pe cine a vrutu.

Min. a mai descoperitu, ca deodata cu senat. angustu se voru tiené si dietele Ungariei, Croatiei si Galitiei; dór' nu si a Transilvaniei!?

Telegramulu Redactiunii.

Buouresci 18 Febr. Legea votata de camera, care reservésa Principelui dreptulu de a denumi si revocá pe metropolitu si pe episcopi, e acum adoptata si de senatu.

Parisu 17 Febr. Totu telegramu. Cuprinsulu cartii galbene despre cestiunea monastiriloru atestésa si dovedesce benevoitóri'a impartasire si aplecare a regimului francesu facia

cu resolvirea acestei cestiuni. Prin urmare regimulu francesu arata multu interesu pentru favoritóri'a resolvire a cestiunii monastiriloru.

Cronica esterna.

ROMANIA. Inca totu nu esira in publicu adeveratele motive, din cari Domnitorulu Romaniei a primitu schimbarea unoru persóne in ministeriu; cu tóte ca Monitorulu cam are detori'a a'si da totudeaun'a si cuventulu la schimbare de aceste. Nece despre conduit'a noiloru ministri nu ne mai aducu diurnalele din Romani'a date descriptive, cari cuprin-diendu antecedentiele vietii unoru barbati se inlesnésca publiculu in judecat'a si speranti'a, ce o póte concepe din atari stramutari. „Reform'a“ inse ne aduce una circulare catra prefecti a noului ministeriu susoris'a de D. min. Bosianu, in cuprinsulu careia, déca nu ne insielamu si déca ómenii se tienu de cuvintele, date si portate prin gura, mai altmintrenea de cum se intimplá in timpulu trecutulu in Moldo-Romani'a, apoi dreptatea si tractarea prefectu egala intru administratiunea ei intre tóte plasele poporului ar' fi profesiunea de oredintia a noului ministeriu, si déca faptele voru si corespunde vorbelor date, apoi amu gratula Romaniei la una noua era, pe care o amu dori se fia, intru sriect'a administrare a dreptatii prin ecsecutiunea ne scirbata a legiloru, mai necesorabila de catu asprimea fabulósei rigorošitati a unui Minosu. Ecce cercularea:

Noulu ministeriu si a inauguratu politic'a sea prin urmátórea circulara catra prefecti:

Circulare oatre toti prefectii.

Domnule prefectu!

Ve este cunoscutu deja ca Maria sa Domnulu a binevoitu a'mi incredintia ministeriulu afaceriloru interióre.

Eu credu, Domnule prefectu, ca dvóstra, caruia este incredintiata administratiunea judeciului, trebue se fiti initiati asupra cugetului salutaru alu Mariei Sale Domnului: Maria Sa voesce dreptatea, pentru ca toti sunt egali inaintea legii; nimini nu trebue se fia vatamatu in dreptulu seu; tóte clasele societatii trebue se participe la efectele salutari ale reformelor introduse de Maria S'a. Nu me indoescu dar', D-le prefectu, ca vei desvali tóta activitatea dvóstre in aplicatiunea noiloru legiuri, spre a face se domnésca nu numai ordinea materiala, dar' si ordinea morala; ca veti avé tóta priveghia-rea spre a infrena ori-ce actu ilegale de ori ce natura, asecurandu pe subordinatii dvóstra, ca cu catu Maria S'a Domnulu va sci a recunósce servitiile cele bune, cu atatu va chiama tóta asprimea legiloru asupra celoru ce 'si voru permite a negligia sau a calca in ori-ce modu datoriele lor.

Priimiti, Domnule prefectu, incredintiarea consideratiunei mele.

Ministru C. Bosianu.

In sied. din 15 votá camer'a una imprumutu de 150 mil. lei turc. spre a despagubi monastirile grecesci. — Boierescu e denumitu vice-presiedinte alu consiliului de statu. Tel. lui „Bothsch.“ —

Din afara se scrie, ca mesagiulu Imp. Napoleonu a facutu in Parisu buna impresiune, chiaru si burs'a o intimpiná cu incredere, pana ce sosi scirea telegrafica din Americ'a, cumca comisarii statelor din sudu si nordu Americ'a, dupa o conferintia de 4 óre pentru pace, se despartira ér' fora impacare, candu apoi ér' intrá grigi'a in bursieri.

In Itali'a merge parlamentulu mana in mana cu regimulu. Tocma in 6 se imputeri regimulu a face o noua impartire a intregi Italie, dupa cum va corespunde mai bine inlesnirii administratiunei, ei acésta e complementulu increderi. Asia e sperantia, ca Itali'a se va consolida. —

Cursurile la bursa in 21. Februaru 1865 sta asia:

Galbini imperatesci	—	—	5 fl. 34 cr. v.
Augsburg	—	—	112 „ 15 „
London	—	—	112 „ 80 „
Imprumutulu nationalu	—	—	79 „ 20 „
Obligatiile metalice vechi de 5 %	—	—	72 „ 35 „
Actiile bancului	—	—	804 „ — „
„ creditului	—	—	189 „ — „

Obligatii desarcinarii pamentului in 16. Februaru 1865:
Bani 71.75 — Marfa 72.25